

ІНТЕГРАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОЦЕСИ КОДИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ

Олійник А. В.

*аспірант кафедри міжнародного приватного права
та порівняльного правознавства,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Кодифікація у правовій системі Європейського Союзу є важливим процесом, що має на меті систематизацію правових актів, забезпечення їх узгодженості та чіткості, а також полегшення доступу і використання їх у правозастосуванні в державах-членах. Оскільки правова система ЄС є гібридною, поєднуючи норми міжнародного, європейського та національного права, кодифікація відіграє ключову роль у забезпеченні правової визначеності та ефективності правового регулювання. Процес кодифікації у ЄС не є однорідним і здійснюється через різні механізми, зокрема через прийняття регламентів, директив та рішень, які сприяють упорядкуванню та інтеграції національних правових систем держав-членів.

Кодифікація у правовій системі ЄС охоплює два основні напрями: правотворчу діяльність та політичну ціль. Змістом правотворчої діяльності є систематизація правових актів ЄС шляхом кодифікації, адже кодифікація спрямована на узгодження та спрощення законодавства ЄС та держав-членів. З політичної точки зору, кодифікація є інструментом досягнення глибшої інтеграції у межах Союзу та забезпечення рівності всіх суб'єктів права перед законами ЄС. Кодифікація, яка дозволяє упорядкувати правову базу, гармонізувати її з *acquis communautaire* та забезпечити дієвість всієї правової системи ЄС. Як зазначають П. Крейг і Г. де Бурка, кодифікація є не просто технічним процесом, а важливим кроком для досягнення більшої правової визначеності в умовах динамічного розвитку Союзу [1].

Європейський Союз є унікальним міждержавним утворенням, що поєднує риси міжнародної організації та наднаціональної структури. Його правова система ґрунтується на сукупності норм, відомих як *acquis communautaire*, яка охоплює первинне (Договір про Європейський Союз, Договір про функціонування ЄС [2], Договір про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 року з наступними змінами тощо) та вторинне право (регламенти, директиви, рішення тощо). Основними правовими інструментами для кодифікації в ЄС є

регламенти, директиви та рішення. Кожен з них має свої особливості і сфери застосування.

Acquis communautaire є обов'язковим для всіх держав-членів і становить основу для гармонізації їхнього законодавства. Під *acquis communautaire* (у перекладі з французької мови – «надбання співдружності») розуміють сукупність актів законодавства, політичних документів та практики їх застосування, що у кожний даний момент існують у Європейському Союзі. Впровадження *acquis communautaire* у національні правові системи є необхідною умовою завершення процесу приєднання країни до ЄС [3]. За визначенням Європейської Комісії «*acquis communautaire*» – це сукупність загальних прав та обов'язків, які становлять сукупність законодавства Європейського Союзу і включені до правових систем держав-членів Євросоюзу [4].

Acquis communautaire і кодифікація законодавства ЄС є тісно пов'язаними поняттями, оскільки обидва стосуються правової інтеграції держав-членів Європейського Союзу. *Acquis communautaire* включає весь обсяг законодавства ЄС (договори, регламенти, директиви, рішення, судову практику), яке країни-члени зобов'язані впроваджувати та виконувати. Це є базою для гармонізації права в межах ЄС. Кодифікація законодавства ЄС спрямована на впорядкування *acquis communautaire* через систематизацію існуючих норм. Вона включає об'єднання законодавчих актів у більш зручні для використання правові інструменти, такі як кодекси або єдині регламенти.

Кодифікація в ЄС базується на принципах правової інтеграції та субсидіарності, закріплених у Договорі про Європейський Союз. Зокрема, основною метою кодифікації є гармонізація і уніфікація законодавства в рамках єдиного правового простору.

Така правова гармонізація досягається шляхом прийняття директив, які встановлюють загальні вимоги для всіх держав-членів, дозволяючи їм адаптувати ці вимоги до своїх національних систем.

Здійснюючи кодифікацію законодавства, ЄС прагне усунути розбіжності між національними правовими актами та, власне, законодавством ЄС, спростити використання законодавства та його правозастосування, адже кодифіковані акти полегшують пошук відповідних норм права та їх практичне використання. Крім того, упорядковані та систематизовані норми сприяють їх однаковому застосуванню в усіх державах-членах. Можна зазначити, що процес гармонізації законодавства держав-членів із *acquis communautaire* стимулював активну кодифікацію у низці сфер – кримінального права, охорони здоров'я, митна сфера тощо.

Прикладом успішної кодифікації можна вважати прийняття Митного Кодексу ЄС сфери митного регулювання (Регламент (ЄС) №952/2013),

який спрощує митні процедури та гармонізує їх у межах Союзу [5]. Важливим кодифікованим актом у сфері цивільного права є Принципи європейського договірного права Principles of European Contract Law (PECL), що представляють собою набір типових правил, складених провідними юристами з договірного права в Європі, і в яких містяться та роз'яснюються основні правила, засади договірного права, укладення договорів, виконання зобов'язань, наслідки невиконання договорів та розірвання угод, які більшість держав-членів Європейського Союзу дотримуються спільно [6;7].

Україна, відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, зобов'язана гармонізувати своє законодавство з нормами ЄС [8]. Кодифікація є ключовим інструментом правової інтеграції законодавства України до правових актів ЄС. Кодифікація в Україні в контексті інтеграції нашої держави до ЄС має дві ключові функції: по-перше, вона сприяє систематизації та адаптації національного законодавства до європейських стандартів; по-друге, забезпечує основу для подальшої правової гармонізації та уніфікації норм вітчизняного законодавства. Для України кодифікація права ЄС є важливим джерелом для розробки власних нормативно-правових актів у контексті євроінтеграції. Наприклад, імплементація положень Директиви (ЄС) 2019/1937 про захист викривачів корупції стала основою для розробки відповідного закону в Україні [9].

Як зазначають українські дослідники, адаптація українських законів до європейських стандартів через кодифікацію є важливим кроком у напрямку гармонізації правового поля. Вона дає змогу усунути суперечності між національними нормами та правом ЄС, полегшує процес їх застосування і забезпечує рівність всіх учасників правовідносин перед законом. Кодифікація виступає основою для прийняття таких важливих актів, як нові кодекси або змінені закони, що повинні відповідати європейським вимогам, а також сприятимуть уніфікації законодавства України з правовими актами ЄС.

Перспективи кодифікації законодавства України в контексті інтеграції з ЄС полягають у необхідності подальшого реформування існуючих кодексів та прийняття нових, що відповідатимуть європейським стандартам. Це передбачає розвиток цивільного, економічного та екологічного права, а також адаптацію правових норм у таких сферах, як захист прав споживачів, боротьба з корупцією, захист персональних даних та інтеграція у внутрішній ринок ЄС.

Підсумовуючи вищевикладене можемо зробити такі висновки та узагальнення нашого дослідження. Кодифікація законодавства Європейського Союзу — це процес систематизації нормативно-правових актів ЄС з метою їх узгодження, упорядкування, усунення

правових колізій та дублювання. Вона охоплює гармонізацію *acquis communautaire* (сукупності первинного та вторинного законодавства ЄС) через прийняття узагальнених регламентів, директив і рішень, а також кодексів. Кодифікація слугує інструментом юридичної інтеграції, забезпечуючи єдність правового простору та рівність суб'єктів права в межах ЄС. Цей процес не є виключно юридичним та правотворчим, а виступає політичним механізмом для досягнення більшої правової визначеності та узгодженості законодавства ЄС.

Кодифікація законодавства України відповідно до традицій кодифікації правових актів ЄС є необхідною складовою адаптації національного права до норм ЄС і забезпечення правової інтеграції. Хоча, основними викликами є правові колізії та відставання окремих сфер національного законодавства від європейських стандартів, зокрема в галузях екології, митного регулювання, оподаткування, інтелектуальної власності та інших для успішної інтеграції в ЄС Україні необхідно продовжувати реформування ключових кодексів, та приймати нові, зокрема у сферах екології, енергетики та інших.

Література:

1. Paul Craig, Gráinne De Búrca EU Law: Text, Cases, and Materials URL: https://books.google.com.ua/books/about/EU_Law.html?id=WM8oCgAAQBAJ&redir_esc=y
2. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text
3. *Acquis Communautaire*. URL: <https://law.chnu.edu.ua/acquis-communautaire-yevropeiska-pravnycha-terminolohiia/>
4. European Commission. *Acquis*. Official web-site. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
5. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text
6. Європейське договірне право URL: https://en.wikipedia.org/wiki/European_contract_law
7. Оле, Ландо; Хью, Біл (2000). Принципи європейського договірного права, підготовлені Комісією по європейському договірному праву . URL: https://www.trans-lex.org/400200/_/pecl/
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/ed20221025#Text.

9. Директива (ЄС) 2019/1937 Європейського парламенту і ради ЄС від 23.10.2019 «Про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства союзу». URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Dyrektyva-YES-20191937.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-132>

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ЩОДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СУБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ»

Чорний Ю. О.

*аспірант кафедри адміністративно-правових дисциплін,
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна
ORCID ID: 0009-0007-0839-4672*

Звертаючись до результатів наукових досліджень в галузі науки адміністративного права, варто наголосити на неоднозначності підходів до розуміння поняття «суб'єкт публічного адміністрування». Серед наукових публікацій превалює позиція вчених щодо ширшого сприйняття окресленого поняття, у порівнянні з розумінням суб'єктів державного управління.

Наприклад, професор В.Б. Авер'янов, наводить таке тлумачення системи суб'єктів публічного адміністрування, відповідно до якого відносить до числа останніх, окрім органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, Президента України, інші (окрім виконавчих) державні органи (Рахункова палата, Національний банк, Рада національної безпеки і оборони, Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим, Центральна виборча комісія та ін.) і, навіть, об'єднання громадян у встановлених законом випадках [1, с. 235-248].

Спираючись на вищенаведений підхід, варто дійти висновку, що головним критерієм віднесення державної інституції до числа суб'єктів публічного адміністрування, виступає наявність в органі державно-владних повноважень. Іншими словами, наділення зазначеного суб'єкта державно-владними повноваженнями є основним критерієм щодо його визнання в якості органу публічного адміністрування.

Аналогічний підхід висловлює, наприклад, О.В. Сукманова, яка переконана, що суб'єкт публічного адміністрування це учасник адміністративних правовідносин, наділений державно-владними